

Stáhtaráđi ášahus giellaássiid ráđđádallangottis**Váldosisdoallu**

Giellaássiid ráđđádallangoddi ja seavagiellaássiid ráđđádallangoddi ovttahttolii ođđa giellaássiid ráđđádallangoddi nu, ahte ođđa ráđđádallangotti bargguide gulale visot guovtti ovddit ráđđádallangotti barggut, mat laktásit gielalaš rivttiide. Ođđa giellaássiid ráđđádallangottis addojuvvolii stáhtaráđi ášahus. Ovddit ráđđádallangottiid njuolggadusat gomihuvvole.

1 Ášši duogáš ja ášahusaddinváldi

Stáhtaráđi olis barget mánja ráđđádallangotti, maid rollan lea doaibmat ráđđeaddi orgánan ja čanusjoavkkuid ságastallanforuman. Ulbmilin lea váldojuvvon dala ráđđehusaigodaga áigge geahčadit dan, sáhtáliigo ráđđádallangottiid mearri unniduvvot.

Vuoigatvuodaministeriija olis bissovaš áššedovdiorgánan leat doaibman earret eará jagi 2004 rájes giellaássiid ráđđádallangoddi ja jagi 2021 rájes seavagiellaássiid ráđđádallangoddi, mat goappašat leaba ášahuvvon njealji jagi doaibmaáigodahkii hávássii. Ráđđádallangottiid rollan lea ovddidit gielalaš rivttiid ja sierra gielaid ovddasteddjiid ja eiseválddiid gaskasaš dialoga. Giellaássiid ráđđádallangotti barggut leat laktášan váldoáššis riikkagielaide suoma- ja ruotagillii. Dasa lassin das leat leamaš ovdamearkka dihte barggut, mat laktásit sámegielaide.

Dán ovdanbuktima ulbmilin lea ovttahttit giellaássiid ráđđádallangotti ja seavagiellaássiid ráđđádallangotti njuolggadusaid ođđa mearrádussan nu, ahte dás ovddos guovtti ráđđádallangotti dáláš bargguin ovddasvástidivččii okta ođđa ráđđádallangoddi. Dáláš giellaássiid ráđđádallangotti ja seavagiellaássiid ráđđádallangotti njuolggadusat gomihuvvole.

Stáhtaráđi ášahus ođđa ráđđádallangottis addojuvvolii vuodđolága 119 § 2 momeantta vuodul. Njuolggadusa mielde stáhtahálddahusa doaibmaorgánaid almmolaš prinsihpain ferte mearriduvvot lágain, juos daid bargguide gullá almmolaš válddi geavahus. Stáhta guovllu- ja báikkálašhálddahusa ákkain mearriduvvo seamma ládje lágain. Stáhtahálddahusa ovttagas sáhtá muđuid mearriduvvot ášahusain.

Ovddabealde namuhuvvon lálkačuoggá ákkastallamiid mielde ášahusaddinváldi govččalii ovdamearkka dihte ráđđádallangottiid ja eará dávisteaddji stáhtahálddahusa oalgeorgánan karaktiserenvuloš ovttagaid, maid bargguide ii gula mearkkašahhti almmolaš válddi geavahus. Ášahusaddinválddi almmolaš njuolggadusaid (VL 80 §) mielde stáhtahálddahusa ovttagaid ášahusaid attálii stáhtaráđi, juos lágas ii sierra mearriduvvo nuppe ládje.

Giellaássiid ráđđadallangoddi livččii ráđđeaddi doaibmaorgána, iige dan bargguide gula almmolaš válldi geavahus. Dat sáhtta dáikko bakte adnojuvvot vuodđolága 119 § 2 momeantta dárkkuhan stáhtahálddahusa ovtadahkan, mas sáhtta mearriduvvot stáhtaráđi ásašusain.

Dáláš giellaássiid ráđđadallangotti njuolggadusat leat giellalága ollahuhttimis addojuvvon stáhtaráđi ásašusa (433/2004) 1 logus. Ásašus lea addojuvvon giellalága (423/2003) 41 § vuodul. Giellalága 41 §:s lei ovdal almmolaš ásašusaddinváldi, man mielde dárkileabbo njuolggadusat lága ollahuhttimis addojuvvojit stáhtaráđi ásašusain. Dassážiš giellalága 41 § lea gomihuvvon lágain 1030/2024. Gažaldatvuloš nuppástuslágas lea goitge sirdinnjuolggadus, man mielde giellalága ollahuhttimis addojuvvon stáhtaráđi ásašus bázii vuoibmái go nuppástusláhka bođii vuoibmái.

Ásašus lea rievdaduvvon 1.7.2021 vuoibmái boahtán nuppástusásašusain 522/2021, man stáhtaráđdi attii vuodđolága 119 § 2 momeantta vuodul. Geavadis visot ráđđadallangotti paragrafat buhttejuvvoje ođđa paragrafaiguin, dađi lági mielde oba ráđđadallangotti ásašusa 1 lohku lea dál addojuvvon vuodđolága 119 § 2 momeantta vuodul.

Seavagiellaláhka (359/2015) bođii fápmui 1.5.2015. Riikkabeaivvit lága dohkkehettiin eaktudii, ahte ráđđehus riepmá doaibmabijjuide dan dorvvasteami várás, ahte seavagiella geavaheddjiid rievttit ollahuvvet olles riikkas dađi lági mielde go sin gielalaš rivttiid láhkaásaheami ráhkadettiin lea dárkkuhuvvon. Vuodđoláhkaválgagoddi lei smiehttamušastis ráđđehusa ovdanbuktimis seavagiellaláhkkan (PeVM 10/2014 vp — HE 294/2014 vp) atnán dehálažžan, ahte giellaássiid ráđđadallangottis lea seavagiella geavaheddjiid ovddasteaddji. Giellaássiid ráđđadallangottis lei dán sivas áitosaš lahtun seavagiella geavaheddjiid ovddasteaddji jagiid 2012–2020. Vuodđoláhkaválgagotti smiehttamušas adnojuvvui maid dárbbaslažžan čilget seavagiella ráđđadallangotti vuodđudeami dárbu.

Stáhtaráđi ásašus seavagiellaássiid ráđđadallangottis (690/2020) addojuvvui dassážiš vuodđolága 119 § 2 momeantta vuodul.

2 Ášši válmastallan

Ášši lea válmastallon vuoigatvuodaministeriijas virgebargun.

Vuoigatvuodaministeriija lea bivdán ásašusevttohusas cealkámuša ...

3 Dáládilli ja guovddáševttohusat

Giellaássiid ráđđadallangoddi

Dála giellaássiid ráđđadallangotti ulbmilin lea giellalága ollahuhttimis addojuvvon stáhtaráđi ásašusa 1 § mielde giellalága ja dan láhkaásaheami ollahuhttima ja guoskadeami ovddideapmi ja čuovvun sihke gielalaš diliid ovddideami čuovvun. Ráđđadallangoddi lea vuoigatvuodaministeriija oktavuodas, ja stáhtaráđdi ásašusa dan njealji jahkái hávállasi.

Ráđđádallangotti bargun lea ásahusa 2 § 1 momeantta mielde 1) veahkehit vuoigatvuođaministeriija giellalága ja dan láhkaásaheami ollahuhttima ja guoskadeami čuovvumis, mielde lohkkon stáhtaráđi mitalusa giellaláhkaásaheami guoskadeami válmastallamis, mii addojuvvo riikkabeivviide válgaáigodagaid mielde, 2) doarjut giellaláhkaásaheami ollahuhttima sihke riikkagielaide geavahusa ja sajadaga ovddideami ja dán várás dárbbu mielde dahkat ovdanbuktimiid ja addit cealkámušaid sihke 3) ovddidit dialoga ráđdehusa ja giellajoavkkuid gaskkas.

Ráđđádallangoddi sáhtta ásahusa 2 § 2 momeantta mielde maid 1) oassálastit eará gielaide go riikkagielaide láhkaásaheami ollahuhttima ja guoskadeami čuovvumii, 2) čuovvut riikka gielladiliid ja gielalaš rivttiid ollahuvvama sihke riikkaidgaskasaš ovdáneami ja ovttasbarggu sihke 3) iežas álgagis válmastallat vuoigatvuođaministeriija atnui ávžžuhusaid giellaláhkaásaheami ja dan guoskadeami gažaldagain sihke dahkat álgagiid gielalaš rivttiid ovdánahttima ja gielalaš ovttavardásašvuođa ollahuvvama várás.

Ásahusa 3 §:s mearriduvvo ráđđádallangotti čoakkádusas. Paragráfa 1 momeantta mielde ráđđádallangottis lea ságadoalli, várreságadoalli ja eanemusat 12 eará lahtu, geain guđesnai lea persovnnalaš sadjásaš lahttu. Paragráfa 2 momeantta mielde ráđđádallangottis galgá leat ovddastuvvon ráđđádallangotti barggaid dáfus guovddášsurggiid, gielddahálddaha sihke giellagáhttema dehe gielladutkamuša áššedovdamuš sihke eará barggaid dáfus mávssolaš áššedovdamuš. Dasa lassin ráđđádallangottis galgá leat ovddastus Svenska Finlands folkting -organisašuvnnas ja sámedikkis. Paragráfa 3 momeantta mielde ráđđádallangoddi sáhtta bovdet bissovaš dehe gaskaboddasaš áššedovdiid sihke dárbbu mielde gullat maid eará áššedovdiid.

Ásahusa 4 §:s leat njuolggadusat ráđđádallangotti doaimma ordnemis.

Giellaáššiid ráđđádallangoddi lea mañemus ásahuvvon áigodahkii 2.9.2021-1.9.2025. Das lea leamaš ságadoalli ja sadjásaš ságadoalli lassin 9 lahtu ja guđesnai sadjásaš lahttu.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangoddi

Seavagiellaáššiid ráđđádallangotti ulbmilin lea ráđđádallangottis addojuvvon stáhtaráđi ásahusa 1 § mielde seavagiellalága ollahuvvama ulbmiliid ollahuvvama árvvoštallan sihke suomelaš ja suomaruottelaš seavagiela geavaheddjiid ovttavardásašvuođa, osolašvuođa ja vuodđorivttiid ovddideapmi. Ráđđádallangoddi lea vuoigatvuođaministeriija oktavuodas, ja stáhtaráđđi ásaha dan njealji jahkái háválassii.

Ásahusa ovdanbuktinmuittuhančállosa mielde ráđđádallangoddi čohkke oktii seavagiela geavaheddjiid ovddasteddjiid, eiseválddiid ja eará áššedovdiid ja doaimmá áššedovdifierpmádahkan seavagiela geavaheddjiid gielalaš rivttiid gažaldagain.

Ráđđádallangotti bargun lea ásahusa 2 § mielde 1) ovddidit dialoga ja ovttasbarggu seavagiela geavaheddjiid ja eiseválddiid gaskkas, 2) ovddidit seavagiela geavaheddjiid ovttavardásašvuođa, osolašvuođa ja eará vuodđorivttiid ollahuvvama, 3) doaimmat áššedovdiorgánan nu ahte addá cealkámušaid sihke dahká ovdanbuktimiid ja álgagiid

sihke 4) čuovvut ja árvvoštallat seavagiellalága sihke seavagiela geavaheddjiid ovttavardásašvuođa, osolašvuođa ja eará vuodđorivttiid ollahuvvama.

Ásahusa 3 §:s mearriduvvo ráđđádallangotti čoakkádusas. Paragráfa 1 momeantta mielde ráđđádallangottis lea ságadoalli, sadjásaš ságadoalli ja unnimusat 6 eará lahtu, main guđesge earret ságadoallis ja sadjásaš ságadoallis lea persovnmalaš sadjásaš lahttu. Paragráfa 2 momeantta mielde ráđđádallangoddi čohkiida ministeriijaid, eará eiseválddiid ja siviilaservodaga ovddasteddjiin. Paragráfa 3 momeantta mielde ráđđádallangottis leat siviilaservodaga ovddasteaddjit suomelaš seavagiela geavaheddjiid organisašuvnnain ja somaruottelaš seavagiela geavaheaddji organisašuvnnain.

Paragráfa 4 momeantta mielde ráđđádallangoddi sáhtá bovdet bissovaš dehe gaskaboddasaš áššedovdiid sihke dárbbu mielde gullat maid eará áššedovdiid.

Ásahusa 4 §:s leat njuolggadusat ráđđádallangotti doaimma ordnemis.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangoddi lea ásahuvvon áigodahkii 11.2.2021–10.2.2025. Das leat leamaš ságadoalli ja sadjásaš ságadoalli lassin 7 lahtu sadjásaš lahtuidisguin.

Guovddáševttohusat

Dáláš giellaáššiid ráđđádallangoddi ja seavagiellaáššiid ráđđádallangotti njuolggadusat evttuhuvvojit gomihuvvot. Ráđđádallangottiid sadjái vuodđduvvoliid ođđa ráđđádallangoddi, man bargguide gulale barggut, mat laktásit goappašiid dáláš ráđđádallangottiid gielalaš rivttiid bargguide. Ráđđádallangottiin dál njuolggadusaid mielde ovddasteaddji bealit galggale leat ovddastuvvon dehe bovdejuvvon maid ođđa ráđđádallangottis.

Ovttastahtton ráđđádallangotti namma livččii giellaáššiid ráđđádallangoddi. Das addojuvvoliid stáhtaráđi ásahus vuodđolága 119 § 2 momeantta vuodul.

Ođđa ráđđádallangotti bargun mearriduvvoliid Suoma riikkagielaid ja eará gielaid, earenoamážit sámegielaid ja seavagielaid geavahusa ja sajádaga ovddidan- ja čuovvunbarggut.

Gustojeaddji njuolggadusaid vuodul ásahuvvon giellaáššiid ráđđádallangotti ja seavagiellaáššiid ráđđádallangotti doaibmaáigodagat leat nohkan. Ođđa ráđđádallangotti ásahandoibmii sáhtálii riepmat dakkaviđe, go ásahus lea addojuvvon.

4 Váldováikkhusat

Giellaáššiid ráđđádallangottiid doaimma váikkhusat laktásit earenoamážit gielalaš rivttiide. Dán oaidninvuogis guovtti ráđđádallangotti ovttastahttimiin eai árvvoštallojuvvo leat váikkhusat, daningo ođđa ráđđádallangotti bargguide gulale visot ovddit guovtti ráđđádallangotti barggut, mat laktásit gielalaš rivttiide.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangotti ulbmilin lea leamaš maid almmolačcat seavagiela geavaheddjiid ovtaveardásašvuoda, osolašvuoda ja vuođđorivttiid ovddideapmi ja dan bargun seavagiela geavaheddjiid ovtaveardásašvuoda, osolašvuoda ja eará vuođđorivttiid ollahuvvama ovddideapmi, čuovvun ja árvvoštallan. Geavadis dátnei ráđđádallangotti barggut leat laktásan seavagielaččaid gielalaš rivttiide, nu ahte ráđđádallangotti seavagielaidd barggut eai gáržžole das maid dat leat leamaš dán rádjái. Maiddái seavagiellaáššiid ráđđádallangottis addojuvvon áhahusa ovdanbuktinmuittuhančálloša mielde ráđđádallangoddi ulbmil lea leamaš doaibmat áššedovdifierpmádahkan namalassii gielalaš rivttiid gažaldagain.

Giellaáššiid ráđđádallangoddi lea čoahkkanan 2–3 háve jagis, seavagiellaáššiid ráđđádallangoddi 1–2 háve jagis. Ráđđádallangottis leat leamaš unnán golut ja dat čohkiidan lagamusat ovttaskas lahtuid mátkegoluid buhtadusain ja čoakkánfálademiin. Giellaáššiid ráđđádallangottis lea gártan muhtin veardde golut giellaáššiid ráđđádallanbeivviid lágideamis. Goappašiid ovddit ráđđádallangottiid bušeahhta lea leamaš 3 000 euro. Seavagiellaáššiid ráđđádallangottis eai doaisttáži leat šaddan mearkkašahtti dulkongolut, muhto boahttevuodas daidda galgá ráhkkanit.

Giellaáššiid ráđđádallangotti ságadoallái lea máksojuvvon ruhtaministeriija ávžžuhusa sturrosaš čoakkánbálkkašumi. Muđuid čoakkánbálkkašumit eai leat ráđđádallangottis máksojuvvon. Ráđđádallangottiid válđočállit leat merrojuvvon vuoigatvuođaministeriijas, ja sii leat dikšon bargguideaset virgebarggu oassin.

Ráđđádallangottiid golut leat máksojuvvon momeanttas 25.01.01 (vuoigatvuođaministeriija doaibmagolut). Ráđđádallangottiid ovttaštáhttimiin eai árvvoštallojuvvo leat mearkkašahtti golluváikkhusat.

5 Cealkámušmáhcáhat

6 Paragrafaguovdasaš ákkastallamat

1 § Ulbmil

Paragrafas mearriduvvohii ráđđádallangotti ulbmilis, doaibmaáigodagas ja ásaheamis.

Vuoigatvuođaministeriija olis doaimmalii giellaáššiid ráđđádallangoddi, man ulbmilin livččii ovddidit ja čuovvut giellaláhkaásaheami ollahuhttima ja guoskadeami, ovddidit ja čuovvut gielalaš rivttiid ollahuvvama sihke čuovvut gielalaš diliid ovdáneami.

Ráđđádallangoddi čuvohii ja ovddidivččii giellalága, sámi giellalága (1086/2003), seavagiellalága ja eará giellaláhkaásaheami ollahuhttima ja guoskadeami sihke gielalaš rivttiid ollahuvvama. Dasa lassin ráđđádallangoddi sáhtálii válđit barggustis vuhtii gárjila giela ja románagielaidd geavaheddjiid sihke eará mearkkašahtti giellajoavkkut.

Ráđđádallangoddi livččii luonddus mielde ovddit giellaáššiid giedahallan ráđđádallangottiid ládje vuoigatvuođaministeriija oktavuodas doaibmi bissovaš áššedovdiorgána. Ráđđádallangotti áhahivččii dán geažil stáhtaráđđi vuoigatvuođaministeriija ovdanbuktimis.

Ráđđádallangoddi ásahuvvolii njealji jahkái háválassii, dego dan ovdditge ráđđádallangottit leat ásahuvvon. Vuosttaš ráđđádallangoddi sáhtálii ásahuvvot dakkaviđe go dál ovdanbuktojuvvon ásahus livččii bohtán vuoibmái.

2 § Barggut

Ásahusa 2 §:s mearriduvvolii ráđđádallangotti bargguin. Paragráfa 1 momeanttas livččii mearriduvvon ráđđádallangotti váimmusbargguin ja 2 momeanttas bargguin, maid ráđđádallangoddi sáhtá váldit iežas bargun guorahallamis mielde. Paragráfa ráhkadus dávistivččii giellaássiid ráđđádallangotti bargguid guoskevaš paragráfa dálá ráhkadusa (SRÁ giellalága ollahuhttimis 2 §).

Paragráfa 1 momeantta 1 čuoggá mielde ráđđádallangotti bargun livččii veahkehit vuoigatvuođaministeriija giellaláhkaásaheami ollahuhttima ja guoskadeami čuovvumis, mielde lohkkon stáhtaráđi muitalusas giellaláhkaásaheami guoskadeami válmmastallamis, mii addojuvvo riikkabeivviide válgaáigodagaid mielde.

Dego ovdditge giellaássiid ráđđádallangoddi, odđa ráđđádallangoddi sáhtálii doarjut vuoigatvuođaministeriija dan barggus čoaggit dieđuid johtáhuvvon dehe plánejuvvon proševttain, mat laktásit giellaláhkaásaheami ollahuhttimii, sihke vuoigatvuođaministeriija barggus čoaggit dieđu gielalaš rivttiid ollahuhttinvejolašvuođain. Veahkeheapmi sáhtálii maid máksit ságastallama viiddesvuđot ja prinsihpalaš gielaid laktáseaddji gažaldagain.

Ráđđádallangotti bargun livččii maid veahkehit vuoigatvuođaministeriija stáhtaráđi muitalusas giellaláhkaásaheami guoskadeami válmmastallamis, mii addojuvvo riikkabeivviide válgaáigodagaid mielde. (GiellaL 37 §). Ráđđádallangotti lahtuid áššedovdamuš sáhtálii adnojuvvo giellamuitalusas čohkkemis, ja sii sáhtále veahkehit ovdamearkka dihte empiriija čohkkemis iežaset surggiin.

Ásahusevttohusa 2 § 1 momeantta 2 čuoggá mielde ráđđádallangotti bargun livččii doarjut giellaláhkaásaheami ollahuhttima, ovddidit earenoamážit riikkagielaid, sámegielaid ja seavagielaid anu ja sajádaga sihke čuovvut ja ovddidit gielalaš rivttiid ollahuvvama ja dán ulbmilis dárbbu mielde dahkat ovdanbuktimiid ja addit cealkámušaid.

Čuoggá álgooassi dávistivččii giellaássiid ráđđádallangotti ovddit bargguide (SRÁ giellalága ollahuhttimis 2 § 1 mom. 2 čuokkis), goitge nu, ahte ráđđádallangotti bargun livččii ovddidit ovttaláhkásaččat riikkagielaid, sámegielaid ja seavagielaid anu ja sajádaga.

Ráđđádallangotti bargun mearriduvvolii maid gielalaš rivttiid ollahuvvama čuovvun ja ovddideapmi. Ovddit giellaássiid ráđđádallangoddi lea sáhtán dahkat álgagiid gielalaš rivttiid ovddideami várás ja gielalaš ovttavewardásašvuođa ollahuvvama várás, mii dálnai mearriduvvolii ráđđádallangotti guorahallanvuloš bargun. Gielalaš rivttiid ollahuvvama čuovvun ja ovddideapmi livččii goitge maid okta ráđđádallangotti aitosáš bargguin. Dát dávistivččii ovddit giellaássiid ráđđádallangotti geavada doibmii.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangotti bargun lea dál gustojeaddji ásaahas mearriduvvon seavagiela geavaheddjiid ovtaveardásašvuoda, osolašvuoda ja eará vuodđorivttiid ovddideapmi, čuovvun ja árvoštallan. Ásahusa ovdanbuktinmuittuhančállosa mielde seavagiela geavaheddjiid ovtaveardásašvuoda, osolašvuoda ja eará vuodđorivttiid ollahuhttima ovddidemiin lea dárkkuhuvvon earret eará seavagiellalága guoskevaš eiseválddiid diđolašvuoda ja guoskadeami lasiheapmi. Ođđa ráđđádallangottis seavagielaláčcaidge vuodđorivttiide gullevaš barggut laktásivčče namalassii sin gielalaš rivttiide.

Ráđđádallangoddi sáhtálii dahkat ovdanbuktimiid ja addit cealkámušaid buot njuolggadusain ovdalis namuhuvvon ulbmiliid várás. Njuolggadus ovdanbuktimiin ja cealkámušain dávistivččii dáláš giellaáššiid ráđđádallangottis mearriduvvon doibmii. Maiddái seavagiellaáššiid ráđđádallangoddi sáhtta das addojuvvon stáhtaráđi ásaahas 2 § 3 čuoggá mielde doaibmat áššedovdiorgánan nu ahte addá cealkámušaid sihke dahká ovdanbuktimiid ja álgagiid.

Evttohanvuloš 2 § 1 momeantta 3 *čuoggá* mielde giellaáššiid ráđđádallangotti bargun livččii ovddidit giellajoavkkuid dialoga ja ovttasbarggu ráđđehusain ja eiseválddiiguin. Giellaáššiid ráđđádallangotti gustojeaddji njuolggadusaid (SRÁ giellalága ollahuhttimis 2 § 1 mom. 3 čuokkis) mielde ráđđádallangotti bargun lea ovddidit dialoga ráđđehusa ja giellajoavkkuid gaskkas. Seavagiellaáššiid ráđđádallangottis addojuvvon stáhtaráđi ásaahas 2 § 1 čuoggá mielde ráđđádallangotti bargun lea ovddidit dialoga ja ovttasbarggu seavagiela geavaheddjiid ja eiseválddiid gaskkas.

Dialoga giellajoavkkuid sihke ráđđehusa ja eiseválddiid gaskkas veahkeha juo dat, ahte ráđđádallangottis livčče ovddasteaddjit ministeriijain ja vejolašvuodaid mielde maid eará eiseválddiid olis. Ovddit giellaáššiid ráđđádallangoddi lea ovdamearkka dihte lágidan giellaáššiid ráđđádallanbeivviid, main giellajoavkkuin lea leamaš vejolaš ságastallat ráđđehusain áigeguovdilis gažaldagain, mat laktásit gielalaš rivttiide.

Evttohanvuloš 2 § 2 *momeantta 1 čuoggá* mielde ráđđádallangoddi sáhtálii maid čuovvut riikka gielladiliid sihke riikkaidgaskasaš ovdáneami ja ovttasbarggu. Čuokkis dávista ovddit giellaáššiid ráđđádallangotti bargui (SRÁ giellalága ollahuhttimis 2 § 2 mom. 2 čuokkis). Gielladiliid ja gielalaš rivttiid čuovvun laktása maid paragrafa 1 momeantta 1 čuoggá mielas čuovvunbargui ja ráđđehusa giellamuitalusá válmastallamis veahkeheapmái.

Evttohanvuloš 2 § 2 momeantta 2 *čuoggá* mielde ráđđádallangoddi sáhtálii iežas álgagis válmastallat vuoigatvuodaministeriija atnui ávžžehusaid giellaláhkaásaheami ja dan guoskademi gažaldagain sihke dahkat álgagiid gielalaš rivttiid ovddideami várás ja gielalaš ovtaveardásašvuoda ollahuvvama várás. Njuolggadus dávista dasa, mii giellaáššiid ráđđádallangottis dál mearriduvvon (SRÁ giellalága ollahuhttimis 2 § 2 mom. 3 čuokkis).

2 § loahpas, 2 momeantta 3 *čuoggás*, mii guoská barggaid, mearriduvvolii, ahte ráđđádallangoddi sáhtálii ovddidit maid eará go paragrafas sierra mearriduvvon vugiid mielde ráđđádallangotti 1 §:s mearriduvvon ulbmila.

3 § Čoakkádus

Paragráfas mearriduvvolii ráđđádallangotti čoakkádušas. Ulbmil lea, ahte ráđđádallangoddi lea áššedovdiorgána.

Ovddit giellaáššiid ráđđádallangottis galge leat ságadoalli ja sadjásaš ságadoalli lassin eanemusat 12 lahtu ja seavagiellaáššiid ráđđádallangottis ságadoalli ja sadjásaš ságadoalli lassin eanemusat 6 lahtu. Giellaáššiid ráđđádallangottis lahtut leat leamaš riikkagielaid áššedovdit ja eiseválddiid ovddasteaddjit. Ráđđádallangottis lea leamaš maid sámedikki ovddastus. Seavagiellaáššiid ráđđádallangotti lahtut leat ovddastan sierra ministeriijaid ja seavagielaláččaid organisašuvnnaid.

Ulbmil livččii, ahte ovddit ráđđádallangottiin leamaš ovddastus sierra giellajoavkkuin ja sierra áššedovdibeliin sáhtálii seailuhuvvot ovddešlágánin. Ásahusa 3 § 1 *momeanttas* evttohuvvo danin mearriduvvot, ahte giellaáššiid ráđđádallangottis livčče ságadoalli ja sadjásaš ságadoalli lassin eanemusat 20 lahtu ja guđesnai persovnnalaš sadjásaš lahttu.

Paragráfa 2 *momeanttas* mearriduvvolii ráđđádallangoddái nammadanvuloš ovddasteddjiin. Vuosttažettiin ráđđádallangottis galggale leat dan bargguid dáfus guovddáš ministeriijaid ovddastus. Dasa lassin das galggalii leat dan bargguid dáfus guovddáš surggiid áššedovdamuš, gielddahálddahusa ja buresbirgenguovlluid hálddahusa áššedovdamuš, giellagáhttema dehe gielladutkamuša áššedovdamuš sihke eará dan bargguid dáfus mávssolaš áššedovdamuš. Gáibáduš dihto áššedovdamuša ovddastusas dávista dasa, mii giellaáššiid ráđđádallangottis lea ovdal mearriduvvon.

Giellalaš eiseválddiin ja buresbirgenguovlluin leat eatnat vuodđobálvalan- ja hálddahusbarggut, main leat váikkuhusat priváhtaolbmuid riektesajadáhkii ja geaid fuolaheamis gielalaš rivttiid ollahuvvan lea dehálaš. Gielddahálddahusa ja buresbirgenguovlluid hálddahusa áššedovdamuša sihkkarastin ráđđádallangottis ii gáibit ovdamearkka dihte dihto eiseválddiid bovdema ráđđádallangoddái, muhto áššedovdamuš gielddahálddahusas ja buresbirgenguovlluid hálddahusas lea sáhtán čoggot sierravugiid mielde.

Ráđđádallangottis dárbbatlaš giellagáhttema dehe gielladutkamuša áššedovdamuš guoskkalii buot ráđđádallangotti bargosuorggi gielaid. Giellagáhttema dehe gielladutkamuša áššedovdit eai goitge livčče vealtameahttumat nammaduvvot ráđđádallangotti aitosáš lahttun juohke gielas, muhto áššedovdamuš sáhtálii háhkkojuvvot maid bovdemiin bissovaš dehe gaskaboddasaš áššedovdiid evttohanvuloš 3 § 3 *momeantta* mielde.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangottis lea gustojeaddji ásahusas mearriduvvon, ahte ráđđádallangoddi čohkiida ministeriijaid, eará eiseválddiid ja siviilaservodaga ovddasteddjiin, ja ahte ráđđádallangottis leat siviilaservodaga ovddasteaddjit suomelaš seavagiela geavaheddjiid organisašuvnnain ja somaruottelaš seavagiela geavaheddjiid organisašuvnnain. Dáin guokte vuosttažin namuhuvvon beali – ministeriijat ja eará eiseválddit – čágale ovdal gieđahallon njuolggadussii. Ásahusevttohusa 3 § 2 *momeantta* nuppi cealkaga mielde ráđđádallangoddái bovdējuvvole juohke dáhpáhusas ovddasteaddjit ankke Svenska Finlands folkting -

organisašuvnnas, sámedikkis sihke suomelaš seavagiela ja suomaruottelaš seavagiela geavaheddjiid organisašuvnnain. Maŋemus namuhuvvon sisttisoalalii maid taktiillalaččat seavvi organisašuvnnaid.

Svenska Finlands folkting -organisašuvnnas ja sámedikkis lea galgan leahkit ovddastus ovdditge giellaáššiid ráđđádallangottis. Dáid beliid namuheapmi njuolggadusas sierra vuodđuduvalii dasa, ahte goappašat leaba lágain mearriduvvon orgánat (L Sámedikkis 974/1995, L Svenska Finlands folkting -nammasaš organisašuvnnas 1331/2003).

Geavadis ráđđádallangoddái bovdejuvvon bealit nammadivčče guđege sin ovddasteaddji lahtu ja sadjásaš lahtu.

Evttohanvuloš 3 § 3 *momeantta* mielde ráđđádallangoddi sáhtálii bovdet fásta dehe gaskaboddasaš áššedovdiid sihke dárbbu mielde gullat eará áššedovdiid. Njuolggadus dávista dasa, mii ovddit ráđđádallangottiin lea mearriduvvon.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangottis addojuvvon ásaahas lea leamaš njuolggadus, man mielde vuoigatvuođaministeriija nammada ođđa lahtu earránan lahtu sadjái. Dávisteaddji njuolggadus ii ovdanbuktojuvvo váldit ođđa ásaheamis, daningo áššis meannuduvvo dáinna lágiin juo stáhtaráđi rávanjuolggadusa (262/2003) vuodul. Stáhtaráđi rávanjuolggadusa 3 § 20 čuoggá mielde stáhtaráđi oktasaščoakkámis mearriduvvo fástalundosaš ministeriija oktavuodas doaibmi ráđđeaddi doaibmaorgánaid ásaheamis. Njuolggadusa mielásaš ásaheapmi guoská doaibmaorgána čoakkádusas ovddastuvvon beliid, muhto ii dáid beliid ovddasteddjiid molsahuvvama doaibmaáigodaga áigge. Čoakkádussii gullevaš beliid ovddasteddjiid molsahuvvamiin mearriduvvo ministeriijas stáhtaráđi rávanjuolggadusa 9 § mielde.

4 § Doaimma ordnen

Giellaáššiid ráđđádallangottis livččii ásaahas 4 § 1 *momeantta* mielde mearridanváldi, go čoakkáma ságadoalli ja unnimusat bealli eará lahtuin leat mielde. Juos ášši mearrideamis dihttole sierraoaivilat, dat mearriduvvolii ovttagardán jienaid eanetloguin. Go jienat mannet dássálagaid, de rátkkálii dat oaivil, man ságadoalli lea guottihan.

Čoakkáma ságadoalli sáhtálii geavadis leat ráđđádallangotti aitosas ságadoalli dehe sadjásaš ságadoalli. Evttohanvuloš 4 § 1 *momeantta* njuolggadus dávista dasa, mii ovddit ráđđádallangottiin lea dán áššis mearriduvvon.

Paragráfa 2 *momeantta* mielde ráđđádallangottis livččii čáli dehe livčče čállit, geaid vuoigatvuođaministeriija mearrida. Maiddái ovddit ráđđádallangottiin lea sáhtán leat okta dehe eanet čállit, geain okta lea leamaš vuoigatvuođaministeriija mearridan válđočáli. Goappašiin ovddit ráđđádallangottiin lea leamaš geavadis okta (válđo)čáli, muhto go dálá ráđđádallangotti suorgi viidu, sáhtá leat dárbu, ahte vuoigatvuođaministeriija ráđđádallangoddái čujuhan čállit livčče eanet go okta. Čáliid ii leat dárbu juogadit sierra namahusaide.

Paragráfa 3 *momeantta* mielde ráđđádallangoddi mearridivččii eará doaimmas ordnema meannudanvugiin. Ráđđádallangoddi sáhtálii ásahit bargováljagotti sihke dárbbu mielde juhkosiid ja bargujoavkkuid. Njuolggadus dávista dasa, mii ovddit ráđđádallangottiin lea dán áššis mearriduvvon. Go gažaldat lea guovtti ráđđádallangotti ovttahttimis, de juogusbargan sáhtálii leat okta váikkuheadđji vuohki ollahuhttit ráđđádallangotti barggaid.

Evttohanvuloš 4 § 4 *momeantta* mielde ráđđádallangotti lahtuid ja áššedovdiid goluid buhttemis mearridivččii vuoigatvuođaministeriija. Buhttejuvvot sáhtále šaddat lagamusat čoakkámiid mátkegolut, maid buhttemis sáhtálii heivvolaš osiid mielde doahhtalit stáhta mátkkoštannjuolggadusa. Gustojeaddji giellalága ollahuhttimis addojuvvon ásahusa 4 § 5 *momeanttas* gávnnavuvvo, ahte giellaáššiid ráđđádallangotti lahtuide, čállái sihke áššedovdiide máksojuvvon bálkkašumiin ja goluid buhttemis mearrida vuoigatvuođaministeriija. Geavadis bálkkašumi máksimis lea mearriduvvon dušše ráđđádallangotti ságadoallái. Ođđa ásahusas bálkkašumi máksimis ii mearriduvole, ii maid čállide buhttenvuloš goluin, daningo čállit leat vuolggasaji mielde vuoigatvuođaministeriija virgeolbmot ja dikšot ráđđádallangottiid barggaid iežaset virgebargun.

Seavagiellaáššiid ráđđádallangoddi lea galgan ráđđádallangottis addojuvvon ásahusa 4 § 4 *momeantta* mielde ráhkadit jahkásaš doaibmaplána ja doaibmamuitalusa. Dávisteaddji geatnegasvuohta ii válđojuvvole ođđa ásahussii, muhto ođđa ráđđádallangoddi sáhtálii hálus mielde ráhkadit doaibmaplána ja -muitalusa.

5 § Vuoibmáibohtin

Paragráfa 1 *momeanttas* mearriduvvolii ásahusa vuoibmáibohtimis.

Paragráfa 2 *momeanttas* gomihuvvole dálá giellaáššiid ráđđádallangotti ja seavagiellaáššiid ráđđádallangotti njuolggadusat. Giellaáššiid ráđđádallangotti njuolggadusat leat giellalága ollahuhttimis addojuvvon stáhtaráđi ásahusa 1 logus ja seavagiellaáššiid ráđđádallangotti njuolggadusat seavagiellaáššiid ráđđádallangottis addojuvvon stáhtaráđi ásahusas, mii gomihuvvolii nappo ollislaččat.

7 Vuoibmáibohtin

Ásahus evttohuvvo bohtit vuoibmái....

8 Ovdanbuktin

Ovdanbuktojuvvo, ahte stáhtaráđđi addá ásahusa giellaáššiid ráđđádallangottis.